

ТАНИЛЦУУЛГА

*Иргэн нь Баян Монгол
тогтоолын тухай*

1992 онд батлагдсан Шинэ Үндсэн Хуулийн тавдугаар зүйл нь таван заалттай бөгөөд “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна” гэж, мөн хоёрдугаар хэсэгт “Төр нь нийтийн болон хувийн өмчийн аливаа хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрч, өмчлөгчийн эрхийг хуулиар хамгаална” гэж улсын эдийн засгийн харилцааны үндсийг тодорхой зааж хувийн өмчийг эрхэмлэсэн, олон хэвшил бүхий эдийн засагтай улс байх нийгмийн гэрээг батлан, нийтээрээ дагаж эхэлсэн. Ингэснээр нийтийн болон хувийн өмч эрх тэгш байх болон төрийн зохицуулах болон өмчлөлийн бодлого салангид байх олон улсын нийтлэг зарчим руу шилжсэн.

Монгол Улсын Засгийн Газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 1-р хавсралтын “Эдийн засгийн эрх чөлөө” гэсэн гуравдугаар бүлгийн 3.1.2.1-д “Зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулж, зохицуулалтыг хялбарчлан, салбаруудын болон хувийн хэвшлийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжинэ” гэж зааж өгсөн. Энэ нь төр биет болон биет үйлдвэрлэлийн аль ч шатанд оролцох оролцоогоо бууруулан зохицуулалтын чиг үүргээ гүйцэтгэн, салбарын чөлөөт өрсөлдөөн бий болох нөхцлийг бодлогоор дэмжихээ ил тодоор илэрхийлэн зарласан явдал гэж ойлгож байна.

Гэвч Засгийн газраас баримтлаж буй бодлого, УИХ-аас гарч буй тогтоол, шийдвэрүүдийн нөлөөгөөр эдийн засаг дах төрийн өмчийн оролцоо өссөөр 2025 оны батлагдсан төсөвт ДНБ-ийн 38% хүрч өсчээ. Улсын төсөв ингэж өсөхийн хажуугаар салбар, чиглэл бүрт төрийн өмчит компаниудын тоо тогтмол нэмэгдсээр 400-д дөхөж байгаа бөгөөд зөвхөн Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын харьяанд буй 105 аж ахуйн нэгжийн нийт хөрөнгийн хэмжээ нь 105 их наяд хүрч ДНБ-ээс бараг 3 дахин их болжээ. Гэвч эдгээр компаниудаас 2, 3-аас бусад нь алдагдалтай ажиллаж буй нь бидний анхаарах асуудлын нэг болсоор удлаа. Ийнхүү эдийн засгийг зохицуулах чиг үүрэг бүхий төрийн байгууллагууд харьяандаа бизнесийн шинжтэй үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгжүүдийг олноор үүсгэн байгуулах нь хувийн хэвшлийн өрсөлдөх чадварт сөргөөр нөлөөлж байна. Хувийн хэвшлийн гүйцэтгэх бүрэн боломжтой ажил, үйлчилгээг явуулахаар төрийн зүгээс аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулах хуулийн этгээдийг үүсгэн байгуулж буй нь өөртөө илт давуу байдлыг бий болгон дангаар гүйцэтгэх, өрсөлдөөний тэгш байдлыг үүсгэх зүй бус үр дагаваруудтай.

Мөн шүүхийн шийдвэргүйгээр иргэн болон гадаадын иргэн, хуулийн этгээдийн өмч хөрөнгөд халдах, шүүхийн шийдвэргүйгээр дайчлах зэргээр улам бүр өмчид халтай улс болж буй олон жишээ байна. Эдгээр үндэслэл, шаардлагын улмаас Монгол төр хувийн өмчийг хамгаалах, бизнесийн эрх чөлөөг баталгаажуулахаа ил тодоор илэрхийсэн Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулж байна.

оОо